

שם איבעיא להו האי עולבנא לישנא דחוצפתא הוא או לישנא דניחותא ע"כ. קשה אי הוי לישנא דעולבנא לישנא דניחותא, ושמא יש לומר כמו דאמרינן לקמן הנעלבין וכו' שפירשו אע"ג דעולבים אותן נחים בדעתן ולא משימין בלבם ובשביל זה אינן עולבין שדעתן רחבה ונחים, אוף הכא כדכתב רש"י לנחת הדיינים וכו' וק"ל.

שם תוס' בד"ה דכתיב נתן ולא כתיב הסריח וז"ל: אע"ג דאית ליה למיכתב לישנא מעליא מכל מקום הוה מצי למיכתב עזב ע"כ. ואומרו עזב היינו המוכן ממנו הסריח והיינו דקאמר תלמודא ולא כתיב הסריח וק"ל.

שם גמרא מאי פרוסבול אמר רב חסדא פרוס בולי ובוטי. כתב זרע יצחק והוי חד מינייהו נקטי ע"כ, ולדעתי כיון שעיקר התקנה בשביל שהיו עוברים העשירים על השמר וכו' הוי התקנה בשביל העשירים וממילא היינו הך תקנה דעניים וק"ל.

דף ל"ז ע"א

שם אמר ליה רבא ללעוזא מאי פרוסבול ע"כ. נראה שכן צריך להיות לפי פירוש רש"י דלישנא דפרוס בול ידועה אלא שאותו לועז קרי לה פרוס בול ולזה הוצרך רבא לשאול לו לפי לשונם ואמר לו היינו הך פרוס פרוס וק"ל.

דף ל"ז ע"ב

שם רש"י בד"ה ולשום עבד וז"ל: על מנת להחזירו לרבו ראשון או אפילו על מנת להשתעבד בו עכ"ל. נראה שכוון בזה דהא אמרינן לאביי לשום בן חורין וכו' לרבו ראשון דילמא מימנעי וכו' והא קתני לשום עבד, ואם נפרש לשום עבד שפדאו כדי לעובדו למי שפדאו הרי אם ישתעבד לרבו ראשון חיישינן דילמא מימנעי ולא פרקי, לזה כתב שפירוש לשום עבד על מנת להחזירו וכו' שמתחילה היה מתכוון לזה כגון שהיה מכירו, ולפי זה הוצרכו התוספות [ד"ה דלמא מימנעי] לפרש בדרך אחר דכתבו דמטעם זה אין ראוי לגזול לזה וכו' עיין עליו ולדברי רש"י יש הוכחה מהתלמוד דקאמר לרבו שני לא דהא לשם חורין פרקיה מכלל אי לשום עבד לו יש לחוש דילמא מימנעי אף שיש לדחות וק"ל.

דף ל"ח ע"א

שם בד"ה אמר רבי יוחנן כל מקום וכו' וקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן עכ"ל. נראה דבנוסחתו ליכא בתלמוד קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן והמעין סובר דמקשי דרבי יוחנן אדרבא, ולפי זה ליכא קושי כלל אדרבא אי סבר רבא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתנו לית ליה הא דרבי יוחנן דאמר עבד שברח מבית האסורים יצא לחירות. ואי לית ליה כרבי יוחנן כל מקום

ששנה רבן שמעון בן גמליאל וכו' כשמואל לקמיה דשלחו ליה ואמרו לו כו', אי נמי כרבנן סבירא ליה וכו' ושפיר אית ליה הא דרבי יוחנן עבד שברח וכו' לזה כתב וקשיא דרבי יוחנן אדרכי יוחנן כלומר שאין קושי אלא ארבי יוחנן מדידיה לדידיה וק"ל.

שם גמרא ואינהו סבור לפני יאוש ע"כ. דאי סבור לאחר יאוש מאי אמרי ליה אי נמי כרבנן סבירא ליה אנן לשם אמהתא פרקינן לה ניהלה והא לרבנן לשם אמהתא תשתעבד לשני, ומדקאמרי אנן כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לן ואי כרבנן סבירא לך אנן וכו' משמע לפי הדין נותנין לו ולא למתנה יהבי ליה כדכתבו התוס' ז"ל [ד"ה ואינהו] ולמה שכתבו התוס' דילמא סברי לאחר יאוש וסברי כרבא לעיל כבר נדחקו בו מוהרש"ל ומוהרש"א וזרע יצחק כל אחד ענה חלקו בדוחק לישוב תמיהתם, ופשט התלמוד לא רצה לדחוק בזה ולזה אמרו אינהו סבור וכו' וק"ל.

שם היכי דמי אי דמצו פרקו לה וכו'. לכאורה קשה אדרבה יאות ליה דלא שדר לה גיטא דחירותא מוטב שתיאנס שפחה משתיאנס בת חורין ואדרבא מקשי התלמוד לדרך זה, וי"ל מדכתב רש"י לעיל על האי דאמרינן לעיל אשכחן נכרי נכרי ישראל מנא לן וכתב רש"י [ד"ה עובד כובשים מישראל] כגון עבד דשייך במצות ע"כ, אם כן שניהם שוין בדרך זה, לזה הבין התלמוד שכוונתן באומרם אי יאות עבדת שדר לה גיטא דחירותא כדי שתנשא לישראל ותהיה משומרת, ולזה הקשו היכי דמי אי מצו פרקו לה וכו' ואי לא מצו וכו' וק"ל.

דף ל"ח ע"ב

שם רש"י בד"ה וכפו את רבה וז"ל: מפני שלא היתה ראויה וכו'. קשה מי הכריחו לזה מאחר דרב נחמן פירש מפני שנהגו בה מנהג הפקר, ונראה דפירוש זה לקוח מדלקמיה בדף מ"ג ע"ב דקאמר האי דאמר רבי יצחק מעשה באשה אחת וכו' וקאמר תלמודא כמאן כרבי יוחנן בן ברוקא דסובר שניהם מצווים אפריה ורביה ואמר רב נחמן.

מנהג הפקר נהגו בה ע"כ. ולזה נתכוון רש"י הכא שלא תקשי ארב נחמן דאמר וכו' דילמא היינו טעמא כדקאמרי התם בית שמאי לבית הלל רבו תקנתם ואת עצמו לא תקנתם, לישא שפחה אי אתה יכול לישא בת חורין לא אפשר וכו', וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי לזה שהכריח הכא משום דהיא שפחה ולא עבד כדאמרינן התם, והמעין סובר משום דאינה ראויה וכו' משום פריה ורביה הוכרח רב נחמן לפרש אליבא דאינה מיפקדא וכו' ואמר שהטעם שכפו משום מנהג הפקר וכו', והיינו דכתב בדיבור שלפניו ואמר רב נחמן לאו משום דאתתא מיפקדא וכו' וק"ל.